

Název objektu

S domy

Adresa	Na vlnovce, Mezidomí 704-711 Ústí n. L. – Klíše
K.ú./parcela č.	St. p. č. 1295 a další v k. ú. Klíše 775053
Architekt	Franz Josef Arnold, Stadtbauamt Aussig
Stavitel	
Projekt	1931
Realizace	1932-33
Vlastník	množství soukromých vlastníků
Typ objektu	dva bytové domy
Typ památkové ochrany	

Popis:

Takzvané S domy, původním názvem „Laubengangshäuser“ tedy česky pavlačové domy, byly součástí tzv. třetí stavební akce města Ústí n. L. Bytová nouze po první světové válce vyprovokovala město Ústí nad Labem k výstavbě bytů. Nejprve město staví tradiční bloky A-D, následují domy pro zaměstnance městské elektrárny a dále stavební akce 1 až 4, bytovou výstavbu přerušuje teprve druhá světová válka. Odborníky spíše zaujme v regionu relativně ranný výskyt ploché (pultové) střechy u domů zaměstnanců městské elektrárny z let 1927-29, zastáncé kvalitního bydlení nezatíženého dobovými módními vlivy a pokrokářstvím spíše stavební akce 4 - domy s valbovými střechami, nicméně nejpůsobivější jsou organicky dvakrát prohnuté dva dlouhé bloky stavební akce 3 - pavlačové domy. Hlavní osobností městské bytové výstavby byl nejvýraznější ústecký architekt F. J. Arnold, jeho práce v duchu nové věcnosti jsou výjimečné a množstvím realizovaných staveb mu nemohou ostatní místní architekti konkurovat. To je ovšem umožněno zejména jeho postavením stavebního rady města. Bližší data k arch. Arnoldovi (narození, úmrtí, studium, popř. publikované práce, jeho osud po válce ad.) nejsou zatím důsledně dohledána a systematicky zpracována, což je ovšem základní chyba.

Domy sice mírně pozměňují kvalitní regulační plán městského architekta Hubatscheka z roku 1902, nicméně se drží jeho podstaty - konceptu zahradního města. V tomto duchu měkce reagují na terén a vytvářejí tak dva zapamatovatelné a příjemně obyvatelné bloky, zasazené v zeleni.

Princip pavlačových domů byl v této době dostatečně znám v Čechách i v Německu. Ani zakřivení těchto bloků v duchu expresivní organické architektury nebylo úplnou novinkou, nicméně na českém funkcionalistickém území jde o příklad ojedinělý. Jako možné předobrazy lze uvést Siedlung Britz (Hufeisensiedlung) v Berlíně-Neukölln od architekta Bruno Tauta z let 1925-27, paralelně probíhá i výstavba Großsiedlungu Trachau v Drážďanech od architektů R. Schillinga a J. Gräbnera, H. Richtera, H. Waloscheka - 1928-39. Vazba těchto architektů na město Ústí n. L. je známá, Schilling a Gräbner stavěli evangelický kostel v Chabařovicích v letech 1899-1901 a Hans Richter (mj. severočeský rodák) stavěl v roce 1926 v centru města luxusní Hellerovu vilu, je tedy pravděpodobné, že se s arch. Arnoldem znali a předávali si zkušenosti. Svou roli jistě sehrál dobový tisk, který z hlediska města Ústí n. L. a jeho vazeb na německý okruh není zdaleka dostatečně prozkoumán.

Domy jsou čtyřpodlažní + půdní patro. Každý blok se sládá ze čtyř vchodů, tedy dvou středních a dvou postranních sekcí, každá má svoje funkcionálně předsunuté schodiště. To propojuje pavlače, orientované k severovýchodu, z nich jsou vstupy do drobných malometrážních bytů, do pavlačí jsou orientována jejich „záda“, tedy obslužná část - předsín, wc, komora, koupelna. Obytná kuchyň a pokoj je orientován k jihozápadu. Sousední byty v jižním průčelí spíná vždy předělený balkon.

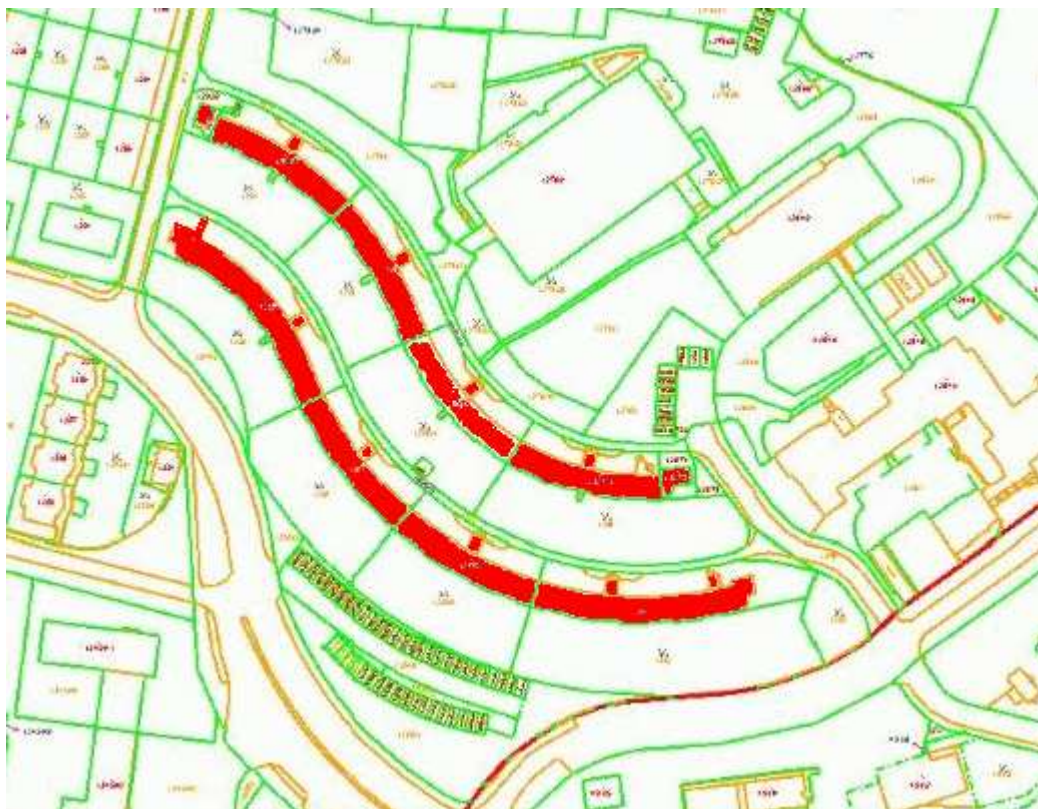
Střecha je plochá, lehce pultová, vyspádovaná do hlavního průčelí, její přesah s okapem zde tvoří ukončovací římsu. Dešťové svody jsou vnější a uplatňují se jako estetický rytmický prvek na fasádě. Hlavní fasáda je tedy tvořena rytmem kratších zaoblených lehce předsunutých balkonů a dvojdílných čtyřtabulkových oken, dva byty jsou vždy opticky odděleny okapním svodem. Základním prvkem zadních fasád jsou naopak masivní vodorovné zakřivené pavlače a vysunutá tělesa schodišť. Organická působivost křivek je nevídaná a připomene například Guggenheimovo muzeum od F. L. Wrighta z let 1956-59. Fasáda je béžová, zda jde o původní barevnost není jasné - pravděpodobně je to pozdější břízolitový přestřík. Okna mají bílé rámy.	
Památkové zhodnocení: Domy jsou poměrně dochovalé, pouze balkony svádějí k různým úpravám a nejednotnému zasklívání, což ovšem působí živě a zamezuje sterilitě výrazu. Rozhodně jde na českém území o ojedinělý příklad organické expresivní architektury v duchu nové věčnosti a bloky by si tedy zasloužily adekvátní pozornost a ochranu.	
Prameny a literatura: • Archiv města Ústí n. L. - spisový meziarchiv, Klíše 704-711 • Leopold PÖLZL, Leben und Kraft durch kommunales Schaffen der Stadt Aussig, Ústí n. L., 1938 • Dana KADLECOVÁ, Architektura v Ústí nad Labem v letech 1900-45, dipl. práce, Olomouc 2001 • Matěj PÁRAL, http://aussig.mysteria.cz, Ústí n. L. 2004-2008. • http://www.azw.at/www.architektenlexikon.at/de/247.htm (J. Hubatschek)	
Zpracovatel Matěj Páral	Datum 30. října 2007

Seznam příloh :

1. katastrální mapa
2. letecký snímek
3. fotografická a plánová dokumentace
  - situace, půdorys sekce
  - dobová fotografie 2x
  - současná fotografie 2x
  - fotografie detailu 3x

S domy - Na vlnovce, Mezidomí 704-711, Ústí n. L. - Klíše
přílohy:

katastrální mapa

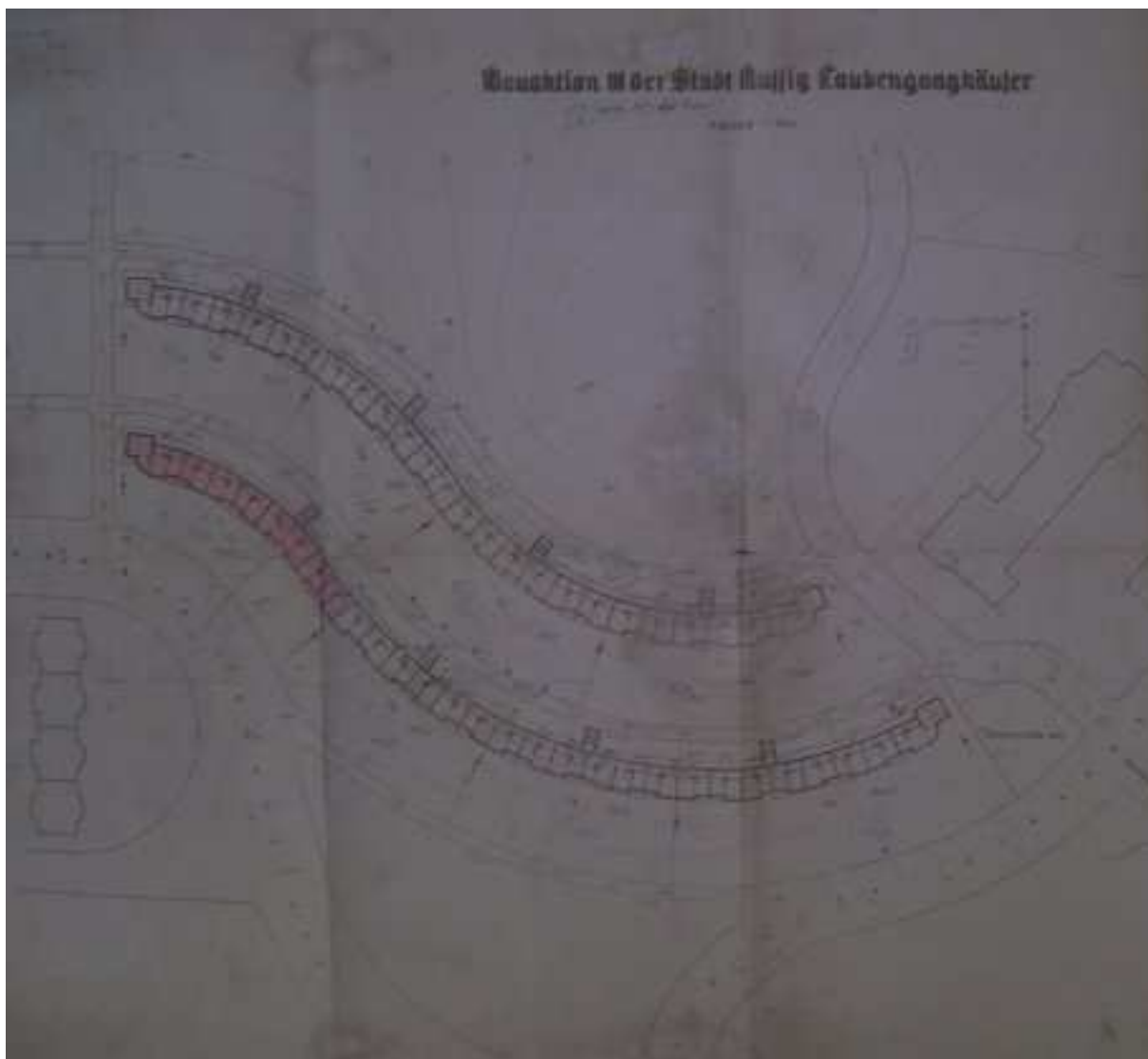

letecký snímek

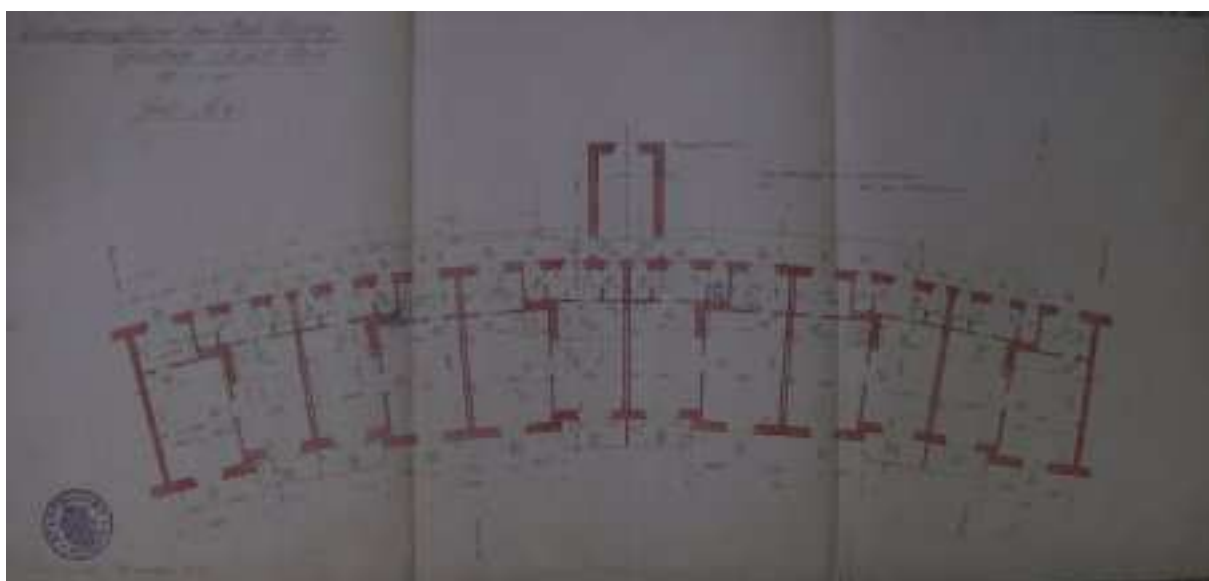
dobová dokumentace - situace

zdroj: spisový meziarchiv města Ústí n. L.

dobová dokumentace - půdorys jedné sekce

zdroj: spisový meziarchiv města Ústí n. L.

dobová fotografie:

zdroj: Leopold PÖLZL, Leben und Kraft durch kommunales Schaffen der Stadt Aussig, Ústí n. L., 1938

dobová fotografie:

zdroj: Pilař B., Špinka B.; Ústí nad Labem a okolí – více než 3 333 fotografií; XEROCO, spol. s.r.o., Ústí n. L., 2001; CD-R k výstavě

fotografie - průčelí:
zdroj: Matěj Páral (2002)

fotografie - zadní fasáda:
zdroj: Matěj Páral (2002)

fotografie - detail dveří a okna:
zdroj: Ondřej Wünsch (2008)

fotografie - detail zábradlí schodiště:
zdroj: Ondřej Wünsch (2008)

